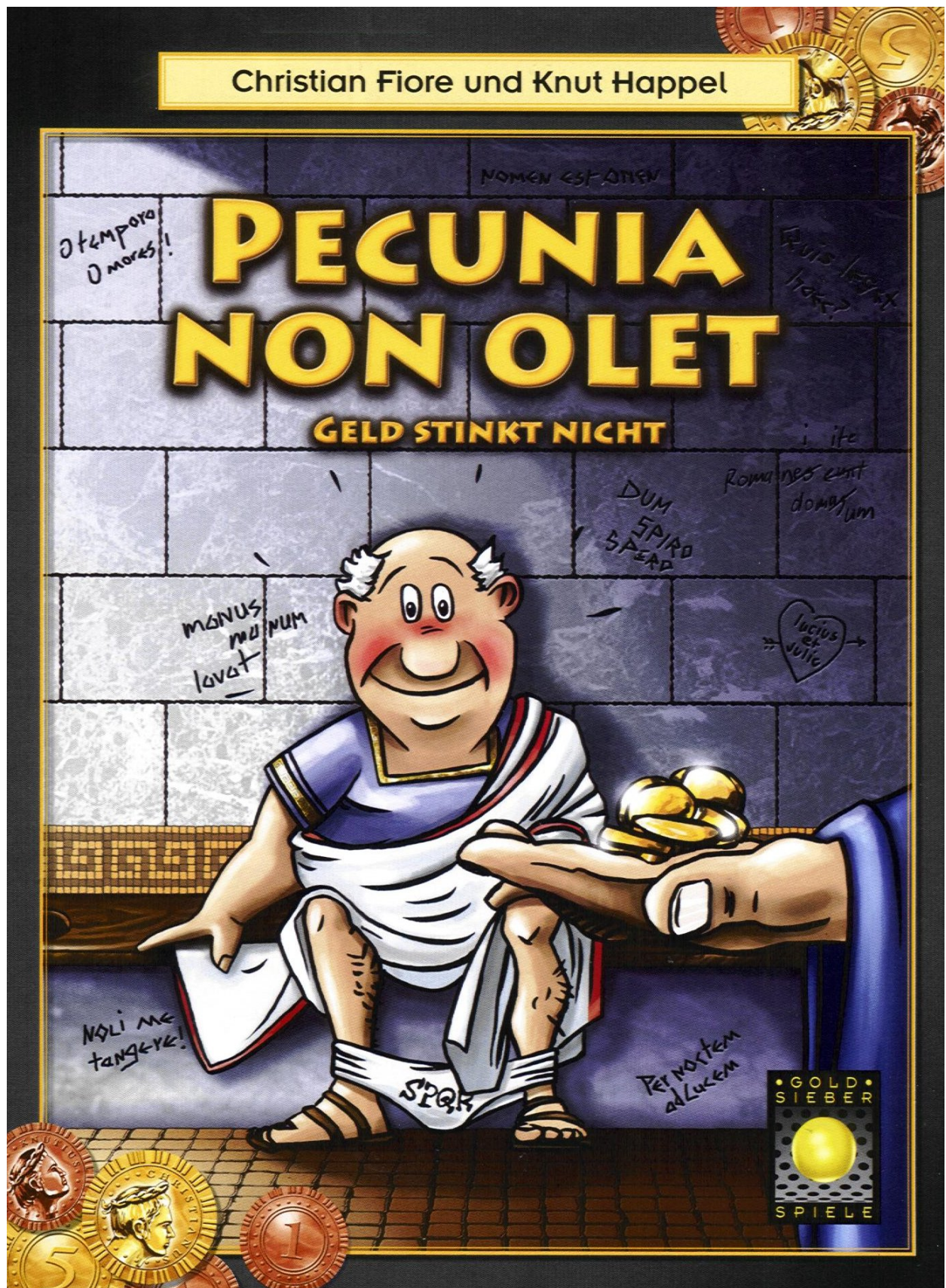

Christian Fiore und Knut Happel

Pecunia non olet

Geld stinkt niet

Goldsieber, 2005

Christian FIORE & Knut HAPPEL

2 - 6 spelers vanaf 8 jaar

± 45 minuten

Achtergrond en doel van het spel

Romeinse keizers en hun belastingambtenaren waren altijd zeer vindingrijk, vooral als het ging om het vullen van de altijd lege staatskas. Keizer Vespasian verhoogde zelfs de belasting op de openbare latrines en rechtvaardigde dit tegenover zijn zoon Drusus met de woorden: "Pecunia non olet (Geld stinkt niet)".

De spelers proberen, als exploitanten van openbare latrines in het oude Rome, de meeste sestertiën te behalen. Daarbij komt het er op aan om het betaalkrachtige cliënteel te lokken naar de eigen latrines en de concurrenten op te zadelen met de weinig gulle en betaalkrachtige Romeinen.

Maar niet alleen de betaling is voor een commercieel ingestelde uitbater van een Romeinse latrine van belang, maar ook de verblijfsduur van zijn cliënteel op de wc.

Spelmateriaal

➡ 70 Romeinkaarten

15 senatoren, 20 burgers, 20 slaven en 15 Romeinse vrouwen

➡ 40 actiekaarten

➡ 60 rondetellers

➡ 6 latrines

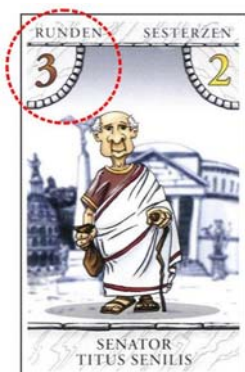

➡ 18 munten van 5 sestertiën en 25 munten van 1 sestertie

Spelvoorbereiding

Iedere speler legt een latrine met telkens 3 latrineplaatsen voor zich neer.

De 70 Romeinkaarten worden zeer grondig gemixt en als verdeckte voorraadstapel klaargelegd. Iedere speler trekt twee Romeinkaarten van deze stapel en legt één kaart aan de linkerlatrineplaats en één kaart aan de rechterlatrineplaats boven zijn latrine.

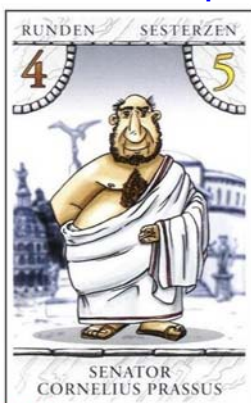
Alle spelers leggen zoveel rondetellers van de voorraad op hun Romeinkaarten als het getal linksboven op de kaarten.

Voorbeeld

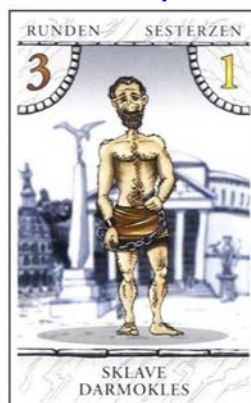
Hier worden drie rondetellers op de kaart gelegd.

Iedere speler trekt 5 Romeinkaarten van de voorraadstapel en legt deze kaarten, in de getrokken volgorde, open in een rij onder zijn latrine af. De Romeinkaart die als eerste werd getrokken wordt aan de markering aan de linkerhoek van de latrine gelegd. Deze kaart vormt het begin van de wachtrij.

een senator op het wc

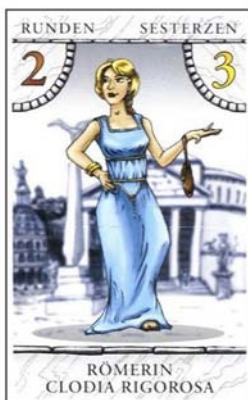
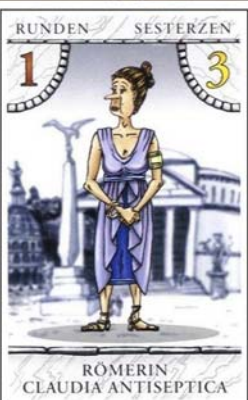
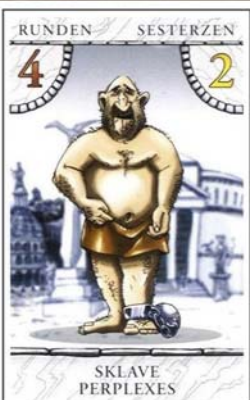
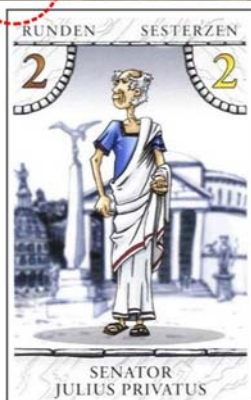
een slaaf op het wc

Zo kan de vitrine van een speler er uit zien. Boven de latrineplaatsen 'zitten' de Romeinen die naar het toilet gaan.

Onder de latrine vormen de Romeinkaarten een wachtrij.

De linker Romeinkaart is het begin van de wachtrij.

de wachtrij

In de loop van het spel kan een wachtrij ook uit meer dan 5 Romeinkaarten bestaan.

De 40 actiekaarten worden eveneens zeer grondig gemixt en als verdeckte voorraadstapel klaargelegd. Iedere speler trekt 2 kaarten van deze stapel en neemt de actiekaarten in de hand.

Een startspeler wordt gekozen.

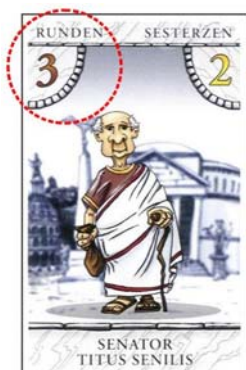
Spelverloop

De startspeler begint het spel. Daarna volgen de andere spelers met de wijzers van de klok mee.

De speler die aan de beurt is (de zetspeler), doet in volgorde de volgende acties:

1. Rondetellers verwijderen.
2. Sestertiën incasseren.
3. Latrineplaatsen opnieuw bezetten.
4. Actiekaart trekken.

1. Rondetellers verwijderen

De zetspeler neemt één rondeteller van iedere Romeinkaart in zijn latrine weg en legt die rondeteller terug in de voorraad.

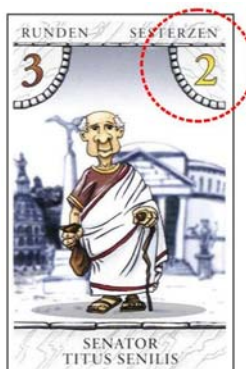
De rondetellers geven aan hoeveel rondes een Romein nog op het toilet moet blijven zitten. Het getal linksboven op de Romeinkaart geeft aan hoeveel rondetellers er bij aanvang op deze kaart moeten worden gelegd.

Per ronde wordt dan telkens één rondeteller verwijderd.

Voorbeeld

Als deze Romein een toilet bezet, moeten er bij aanvang 3 rondetellers op de kaart worden gelegd. In elke volgende ronde kan de eigenaar van deze latrine dan telkens één rondeteller verwijderen.

2. Sestertiën incasseren

Als er op een Romeinkaart geen rondetellers meer liggen, incasseert de zetspeler het aantal sestertiën dat op de Romeinkaart rechtsboven is aangegeven.

Het aantal munten en de waarde van de eigen munten moet voor alle andere spelers steeds goed zichtbaar zijn.

Romeinen zonder rondetellers verlaten de latrine en worden onmiddellijk na het incasseren van de sestertiën uit de latrine verwijderd.

Verwijderde Romeinkaarten worden op een open aflegstapel verzameld.

Voorbeeld

Als deze Romein een toilet bezet, moeten er bij aanvang 3 rondetellers op de kaart worden gelegd. In elke volgende ronde kan de eigenaar van deze latrine dan telkens één rondeteller verwijderen. Als de laatste rondeteller wordt verwijderd, incasseert de speler 2 sestertiën uit de bank en de Romeinkaart wordt onmiddellijk op een open aflegstapel gelegd.

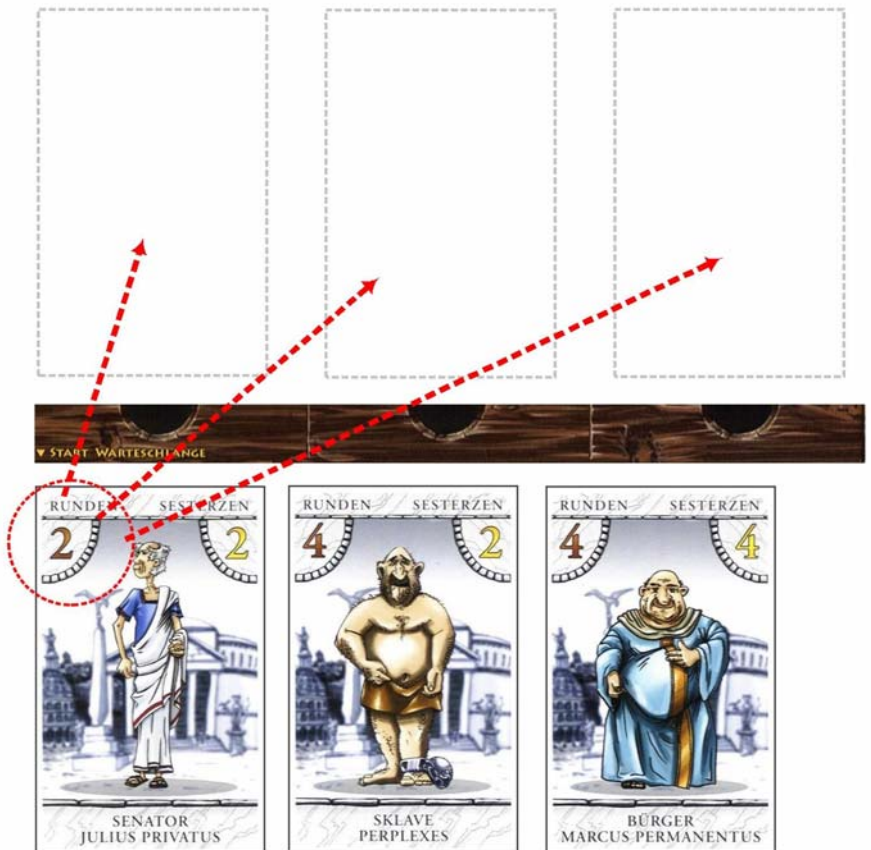
3. Latrineplaatsen opnieuw bezetten

De zetspeler **moet** vrijgekomen latrineplaatsen opnieuw met Romeinkaarten bezetten.

Hij neemt de Romeinkaart die aan het **begin van zijn wachtrij** staat en legt de kaart op een vrije plaats in zijn latrine.

Het getal linksboven op de Romeinkaart geeft aan hoeveel rondetellers er bij aanvang op deze kaart moeten worden gelegd.

Met bepaalde actiekaarten kan men de volgorde van de wachtrij van de spelers beïnvloeden.

Bijzonderheid 1

Senatoren willen absoluut **niet naast slaven** zitten.

Daarom mag in een latrine geen kaart met een senator naast een kaart met een slaaf liggen.

De actiekaarten 'Villa Dixius' blijven voor deze regel buiten beschouwing.

Voorbeeld

De latrineplaats in het midden kan niet worden bezet door de senator die aan het begin van de wachtrij staat omdat de senator niet naast de slaaf rechts mag worden geplaatst.

Bijzonderheid 2

De **vrouwen** mogen ook **per twee op één latrineplaats** worden gezet.

De zetspeler kan dus een vrije latrineplaats met twee Romeinse vrouwen gelijktijdig bezetten of hij kan een vrouw bij een andere vrouw plaatsen die al op een latrineplaats zit.

De beide kaarten worden dan boven elkaar gelegd.

Voorbeeld

De persoon die op de eerste plaats in de wachtrij staat, de Romeinse vrouw Claudia Antiseptica, kan op de vrije plaats in het midden worden gelegd, maar zij mag ook boven de andere vrouw Clodia Rigorosa worden gelegd zodat zij met twee één latrineplaats bezetten.

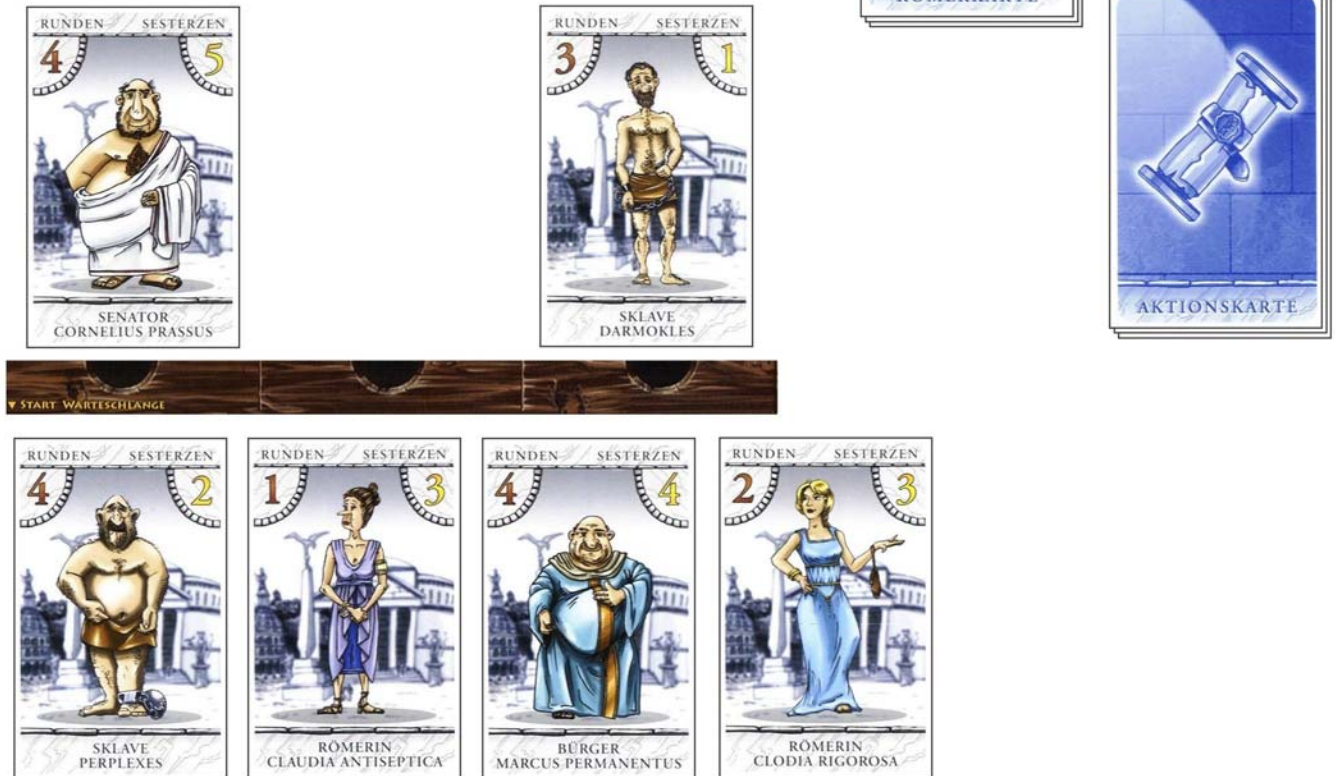
Principieel **moet de zetspeler** alle **vrije plaatsen** in zijn latrine opnieuw **bezetten**. Alleen door de basisregel dat senatoren niet naast slaven mogen zitten, kunnen plaatsen in de latrine vrij blijven.

De zetspeler is **niet verplicht** om **actiekaarten uit te spelen** om een latrineplaats te kunnen bezetten.

Voorbeeld

De latrineplaats in het midden is vrij en moet opnieuw worden bezet. De eerste Romein in de wachtrij kan niet worden gebruikt omdat een slaaf niet naast een senator mag zitten.

De zetspeler kan nu beslissen om deze plaats onbezet te laten (kan soms een voordeel zijn) of middels een actiekaart een passende Romein naar voor in de wachtrij te brengen (maar dat is hij niet verplicht).

Aanvullen van de wachtrij

Als alle Romeinkaarten uit de wachtrij van een speler zijn opgebruikt, trekt deze speler onmiddellijk (ook buiten zijn speelbeurt om) **5 nieuwe Romeinkaarten** van de voorraadstapel en legt deze **open in de getrokken volgorde** in een nieuwe wachtrij.

Als de voorraadstapel van de Romeinkaarten is opgebruikt, wordt de aflegstapel zeer grondig gemixt en als nieuwe verdeckte voorraadstapel klaargelegd.

4. Actiekaart trekken

De zetspeler trekt één actiekaart van de voorraadstapel en neemt deze kaart in de hand. Dan is zijn speelbeurt ten einde.

Uitspelen van actiekaarten

Elke speler mag een willekeurig aantal actiekaarten in de hand hebben. Het getal rechtsonder op de actiekaart geeft aan hoe vaak deze kaart in het spel voorhanden is.

Het uitspelen van een actiekaart kan alleen in de eigen speelbeurt worden gedaan. De zetspeler beslist zelf hoeveel en op welke tijdstip van zijn speelbeurt hij actiekaarten uitspeelt.

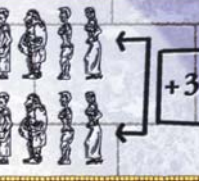
Zo kan de zetspeler een actiekaart uitspelen, dan zijn speelbeurt beginnen (rondetellers verwijderen), 2 nieuwe actiekaarten uitspelen en dan zijn normale speelbeurt verderzetten.

Uitgespeelde actiekaarten worden op een open aflegstapel verzameld. Als de voorraadstapel is opgebruikt, wordt de aflegstapel zeer grondig gemixt en als nieuwe verdeckte voorraadstapel klaargelegd.

Einde van het spel

De speler die als eerste een vooraf afgesproken aantal sestertiën heeft behaald, wint het spel.

Wij raden aan om bij 2 spelers 30 sestertiën, bij 3 spelers 25 sestertiën en bij 4 tot 6 spelers 20 sestertiën te verzamelen.

GROTE KAKDRANG Verwijder in totaal twee rondetellers van willekeurige Romeinse kaarten in je eigen latrines. 3	VOORWRINGER Leg één Romeinse kaart binnen een (eigen of vreemde) wachtlijn helemaal naar voor. 6	LATRINEWISSEL Ruil een Romeinse kaart uit een (eigen of vreemde) wachtlijn van plaats met een willekeurige Romeinse kaart uit een andere wachtlijn. 6	VISVERGIFTIGING Leg twee rondetellers op een willekeurige Romeinse kaart in een vreemde latrine. 3	STAMGAST Leg de bovenste Romeinse kaart van de aflegstapel achteraan een (eigen of vreemde) wachtlijn. 2
SENAATSVERGADERING Alle Romeinse kaarten met senatoren van een speler worden uit zijn latrines en wachtlijnen verwijderd. Sestertiën worden niet betaald. 4	BURGERVERGADERING Alle Romeinse kaarten met burgers van een speler worden uit zijn latrines en wachtlijnen verwijderd. Sestertiën worden niet betaald. 4	VROUWENFORUM Alle Romeinse kaarten met Romeinse vrouwen van een speler worden uit zijn latrines en wachtlijnen verwijderd. Sestertiën worden niet betaald. 4	SLAVENMARKT Alle Romeinse kaarten met slaven van een speler worden uit zijn latrines en wachtlijnen verwijderd. Sestertiën worden niet betaald. 4	LATRINERODDEL Kies een vreemde latrineplaats uit waarop zich twee Romeinse kaarten met Romeinse vrouwen bevinden. Voeg zoveel rondetellers toe, dat op beide Romeinse kaarten even veel rondetellers liggen. 2
STUURLOOS Alle spelers (ook jij) leggen voor elke Romeinse kaart met slaven in hun latrines (ook in Villa Dixius) één sestertie terug in de voorraad. 3	BUITENWIPPER Leg één Romeinse kaart uit een (eigen of vreemde) wachtlijn helemaal achteraan in een andere wachtlijn. 6	PAUZE IN HET COLOSSEUM Leg drie Romeinse kaarten van de voorraadstapel bloot en leg deze achteraan willekeurige (ook verschillende) wachtlijnen aan. 2	VILLA DIXIUS Leg deze kaart naast je latrine. Over deze kaart kan je, zoals overeen latrineplaats, Romeinse kaarten afleggen. Deze kaart wordt met het verwijderen van de daaropliggende Romeinse kaarten eveneens verwijderd. 3	

13 april 2006